

JAN GREGOROWICZ

Kierunki reformy gospodarki finansowej przedsiębiorstw lasów państwowych

Направление реформы финансовой экономики предприятий государственных лесов

Directions of the reform of financial economy of state forest enterprises

Jednym z podstawowych zadań gospodarki finansowej jest ekonomiczne oddziaływanie na efekty procesów produkcyjnych, głównie na wzmocnienie gospodarczej funkcji lasów w związku ze wzrostem zapotrzebowania na drewno, które jako surowiec przemysłowy, mimo postępu technicznego i ekonomicznego, znajduje w Polsce, jak i na całym świecie coraz szersze zastosowanie. Leśnictwo będące działem produkcji materialnej, obejmującej procesy zagospodarowania i użytkowania zasobów leśnych oraz transportu użytków leśnych do zakładów przemysłowych wymaga w tym zakresie szczególnego traktowania ze względu na to, że las jest elementem środowiska geograficznego, podlegającym prawom przyrody, a jednocześnie jest częścią składową bogactwa narodowego podlegającą prawom ekonomicznym.

Cechą szczególną procesu produkcyjnego w leśnictwie jest długi cykl wytwórczy drzewostanów, trwający w zależności od gatunku drzew 30—120 i więcej lat. Stąd też gospodarstwo leśne wymaga stosunkowo dużej powierzchni gruntów leśnych z wysokim i odpowiednio zróżnicowanym pod względem klas wieku zapasem produkcyjnym. Opierając się na przyrodniczych podstawach wiedzy leśnej można utrzymywać takie układy wytwórczych sił natury, które zapewniają trwałość użytkowania i pozwalają na zwiększenie produktywności gospodarstwa leśnego.

Potencjalne możliwości zwiększenia produktywności lasów są osiągalne przede wszystkim w racjonalnym wykorzystaniu sił wytwórczych, tkwiących w siedlisku leśnym i strukturze zapasu drzewnego. Zwiększenie produktywności wymaga m. in. wyposażenia leśnictwa w nowe środki produkcji zwłaszcza w nowoczesne maszyny i urządzenia.

W celu zilustrowania wielkości majątku leśnictwa na tle całej gospodarki narodowej należy zaznaczyć, że pod koniec 1968 r. majątek narodowy ujęty w wartości brutto środków trwałych produkcyjnych i nieprodukcyjnych w cenach wg 1960 r. — wyniósł 3 159 mld zł. Z tego przypadło na przemysł — 766, rolnictwo — 488,5, budownictwo — 51,3

transport — 350,0, obrót towarowy — 65,6, a na nieprodukcyjne środki trwałe 1 371,4 mld zł. Natomiast wartość zasobów naturalnych Lasów Państwowych reprezentowanych przez drzewostany na pniu (bez wartości gruntu) wynosiła 411 mld zł, zaś wartość środków trwałych brutto — 16,8 mld zł. Gospodarstwo leśne stanowiło zatem w badanym okresie pod względem wartości zaangażowanych środków, trzecią pozycję po przemyśle i rolnictwie.

Współczynnik efektywności środków trwałych w skali gospodarki narodowej, wyrażony stosunkiem procentowym wartości wytworzonego dochodu narodowego netto do przeciętnej rocznej wartości brutto produkcyjnych środków trwałych z 1968 r., wynosił 36,3 z tego: w przemyśle i leśnictwie był na poziomie zbliżonym (46,4 i 47,0), natomiast w rolnictwie osiągnął wielkość 23,0, a w transporcie tylko 11,5.

Wielkości nakładów inwestycyjnych w leśnictwie w stosunku do ogólnych nakładów w skali krajowej kształtowały się w ubiegłym okresie następująco: w 1950 r. — 0,28, w 1955 r. — 0,34, w 1960 r. — 0,44, w 1965 r. — 37, w 1966 r. — 0,34%. W planie 5-letnim 1966—1970 r. nakłady inwestycyjne dla leśnictwa wzrosły o ok. 9% w stosunku do okresu 1961—1965, podczas gdy wskaźniki wzrostu nakładów w skali krajowej kształtowały się na poziomie ok. 38%. Tak np. w przemyśle w 1967 r. około 22% produkcji czystej zostało zwrócone w formie nakładów inwestycyjnych, w rolnictwie 26%, a w leśnictwie tylko 6,5%.

Przytoczone warunki oraz skierowanie bodźców zainteresowania materialnego załóg głównie na efekty produkcyjne sprawiło, że pomimo znacznego zwiększenia w ostatnich latach samodzielności przedsiębiorstw w zarządzaniu powierzonymi środkami produkcji i jej programowaniu, system finansowy w ograniczonym stopniu oddziaływał na ekonomikę przedsiębiorstw. W szczególności system ten w zbyt małym stopniu wpływał na obniżkę kosztów produkcji, kształtowanie rentowności w oparciu o ekonomiczne przesłanki, niedostatecznie uwzględniał możliwości porównania między przedsiębiorstwami finansowych efektów gospodarowania oraz możliwościami samofinansowania potrzeb bieżących i inwestycyjnych.

Niedomagania obecnego systemu finansowego skłoniły do dokonania odpowiednich zmian. Reforma systemu finansowego przedsiębiorstw lasów państwowych jest przy tym ważnym elementem zmian w systemie ekonomicznym przedsiębiorstw leśnych.

Zebrane doświadczenia wskazały na konieczność udoskonalenia w gospodarstwach państwowych obowiązujących warunków ekonomicznych w celu:

- pogłębienia rozrachunku gospodarczego,
- intensyfikacji i modernizacji produkcji,
- wydatnego ograniczenia administracyjnych form kierowania rozwojem przedsiębiorstw i zastępowaniu tych form bodźcami ekonomicznymi,
- pogłębienia porównywalności wyników gospodarowania w różnych warunkach przyrodniczych.

W nowym systemie finansowym, który wszedł w życie w dniu 1 stycznia 1971 r., zysk przedsiębiorstwa przeznaczony jest na pokrycie:

1) funduszu za osiągnięcia ekonomiczne załóg tworzonego według odrębnych przepisów,

2) oprocentowania środków trwałych,

3) spłatę kredytu zaciągniętego na inwestycje branżowe,

4) wpłat zysku do jednostki nadrzędnej.

Jeżeli zysk osiągnięty nie wystarczy na dokonanie w pełnej wysokości wymienionych opisów, wtedy brakującą kwotę przedsiębiorstwo pokrywa w ciężar funduszu statutowego.

Po pokryciu potrzeb w zakresie funduszu za osiągnięcia ekonomiczne załóg, oprocentowanie środków trwałych, spłaty kredytu bankowego i wpłaty zysku do zjednoczenia, przedsiębiorstwo będzie dysponowało nadwyżką, przeznaczoną na finansowanie zapasów, inwestycje przedsiębiorstw i inne odpisy. Wielkość zysku „netto” tj. po potrąceniu wyżej wymienionych odpisów będzie swego rodzaju miarą efektywności przedsiębiorstwa. Im wyższą bowiem osiągnie dane przedsiębiorstwo efektywność znajdujących się w jego dyspozycji środków produkcji, tym większą będzie miało nadwyżkę, którą przeznaczy na inwestycje.

Powyższe zasady podziału zysku różnią się od obowiązujących w przedsiębiorstwach innych działów gospodarki narodowej głównie zróżnicowaniem odpisów na „obligatoryjne” (dokonywane w pierwszej kolejności) i odpisy „pozostałe”. Odpisy obligatoryjne obejmują płatności na rzecz funduszu nagród pracowników, jeżeli spełnione zostały wszelkie warunki uzasadniające jego tworzenie. Odpisy na pokrycie przyrostu zapasów do wysokości 60% będą również uzależnione od wygospodarowanego zysku. Następnie dokonuje się odpisów na fundusz inwestycyjno-remontowy co w poważnym stopniu powinno stymulująco oddziaływać na osiąganie poprawy rentowności.

W rezultacie po wprowadzeniu podanych zasad podziału zysku, przedsiębiorstwa lasów państwowych będą dysponowały następującymi funduszami:

1) statutowym, odzwierciedlającym wartości środków trwałych oraz obrotowych, sfinansowanych własnymi środkami,

2) za osiągnięcia ekonomiczne załóg,

3) zagospodarowania lasu,

4) inwestycyjnym przedsiębiorstw.

Z zysku podległych przedsiębiorstw będzie tworzony w Naczelnym Zarządzie Lasów Państwowych fundusz rezerwy, przeznaczony na udzielanie pomocy finansowej przedsiębiorstwom lasów państwowych. Nadwyżka zysku będzie mogła być przeznaczona także na fundusz inwestycyjno-remontowy, którego głównym źródłem będzie jednak amortyzacja.

Również i w zakresie gospodarki środkami obrotowymi (przedmiotami pracy) występowały pewne nieprawidłowości, które sygnalizowały konieczność wprowadzenia zmian. Normatyw finansowy środków obrotowych w przedsiębiorstwach lasów państwowych nie spełniał funkcji jakie zostały mu wyznaczone, a życie nie potwierdziło słuszności założeń, że normatyw jest regulatorem poziomu zapasów w przedsiębiorstwach. Świadczy o tym fakt, że w okresie kilku lat faktyczny zapas przewyższył ustolony normatyw o 60%. W związku z tym, w zmianach systemu finansowego zrezygnowano z ustalania normatywu finansowe-

go, a wprowadzono zasadę obowiązującą w przedsiębiorstwach przemysłowych, a mianowicie bezpośredniego finansowania zapasów funduszem statutowym w obrocie.

W leśnictwie — zapas drewna w lesie i na składnicach, mimo ustalenia normatywu, znacznie od niego odbiegał. Obecnie, zapasy bieżące finansowane są środkami własnymi i kredytem bankowym. Zapasy nieprawidłowe finansuje się wyłącznie środkami własnymi w celu stworzenia warunków bodźcowego oddziaływania na ich likwidację, gdyż z punktu widzenia ekonomicznego są to zapasy gospodarczo niepożądane. Zapasy sezonowe finansuje się w całości kredytem bankowym. Analogicznie finansuje się rezerwy celowe zapasów.

Podstawowym narzędziem finansowego oddziaływania w kierunku prawidłowej gospodarki zapasami jest stopa procentowa kredytów bankowych finansujących działalność eksploatacyjną, a więc przede wszystkim kredytów na zapasy przedsiębiorstw. Kształtowanie się wzajemnych proporcji udziału kredytów bankowych i środków własnych zależy będzie od gospodarki zapasami oraz od poziomu osiągniętego zysku umożliwiającego dokonywanie przez przedsiębiorstwo odpisów na finansowanie wzrostu zapasów.

Niewyogospodarowanie zysku w dostatecznej wysokości powodować będzie wzrost udziału kredytów bankowych w finansowaniu zapasów lub konieczność korzystania z dotacji zjednoczenia (NZLP), które będzie mogło ze środków funduszu rezerwowego pokryć niedobór po szczegółowym zbadaniu przyczyn powstania tego niedoboru.

Zasady finansowania środków obrotowych wynikające z nowego systemu finansowego zmierzają zatem do pogłębienia samofinansowania środków obrotowych przy udziale kredytu bankowego. Dopuszczenie kredytu bankowego w finansowaniu środków obrotowych zabezpieczy oddziaływanie banku systemem kredytowym na gospodarkę zapasami, a także na poprawę wyników w każdym przedsiębiorstwie leśnym.

Usprawnienie gospodarki środkami trwałymi wymaga w szczególności:

- poprawy gospodarki remontowej,
- pogłębienia zasad gospodarki inwestycyjnej.

Podstawowe znaczenie dla poprawy wykorzystania istniejącego majątku trwałego ma gospodarka remontowa. Na jej prawidłowość poważny wpływ wywierają zasady finansowania nakładów remontowych, które powinny skłaniać do wykorzystania remontów w odpowiednim czasie i w granicach możliwie najniższych kosztów. W celu stworzenia warunków sprzyjających utrzymywaniu środków trwałych w stanie pełnej gotowości technicznej, omawiana uchwała wprowadza finansowanie remontów kapitałnych i inwestycji własnych z jednego źródła a mianowicie funduszu inwestycyjno-remontowego. Remonty średnie i bieżące nadal będą finansowane w ciężar kosztów.

Fundusz inwestycyjno-remontowy będzie tworzony z:

- a) odpisów amortyzacyjnych,
- b) odpisów zysku,
- c) odszkodowań ubezpieczeniowych w związku ze szkodami poniesionymi w środkach trwałych,

d) dochodów ze sprzedaży lub likwidacji środków trwałych po potrąceniu kosztów sprzedaży lub likwidacji,

e) uzyskanych środków z funduszu szkód górniczych w związku ze szkodami wyrządzonymi w środkach trwałych,

f) funduszu rezerwowego.

Nowy system finansowy przewiduje znaczne rozszerzenie finansowania inwestycji własnych z funduszu inwestycyjno-remontowego. Zakwalifikowanie nakładów do inwestycji własnych przedsiębiorstw oznacza w praktyce przesunięcie decyzji i odpowiedzialności za te nakłady na jednostki produkcyjne. Dotychczasowe, często subiektywne formy rozdziału nakładów inwestycyjnych nie wpływały bowiem na racjonalną gospodarkę środkami trwałymi. Zmiany w tym zakresie zmierzają do zastąpienia obecnych metod — metodami wyboru inwestycji według kryteriów ekonomicznych, dzięki czemu przedsiębiorstwo będzie samo decydowało o efektywności inwestycji.

Odrębnym problemem, który w przyszłości powinien być rozwiązany to sprawa wprowadzenia do majątku trwałego — wartości drzewostanów. Obecna dyskusja udowodniła, że drzewostany w lasach zagospodarowanych mają nie tylko wartość użytkową, ale ponadto również i wartość w wysokości nakładów pracy społecznie niezbędnej na ich odtworzenie. Z tezy tej wynikają przesłanki, że drzewostany można zaliczyć do środków pracy i wprowadzić do bilansu finansowego.

Wprowadzenie wartości zapasu drzewostanów do bilansu majątku trwałego — powoduje pewne konsekwencje ekonomiczne, a mianowicie potrzebę zabezpieczenia środków finansowych niezbędnych na odtworzenie tj. na reprodukcję prostą. Aby zachować ciągłość produkcji i zabezpieczyć środki niezbędne na produkcję leśną (produkcja rozumiana jako bieżący przyrost roczny a pozyskanie drewna jako dochód z realizacji bieżącego przyrostu), potrzebne jest ustalenie zasady ciągłości finansowania produkcji leśnej.

Realizacja tej zasady odbywać się może przez utworzenie funduszu odtworzeniowego, na którym akumulowane byłyby środki w wysokości społecznie niezbędnych nakładów pracy do reprodukcji wyrąbanego drewna w danym roku. Wymagałoby to opracowania normy finansowej odpisów, dla których bazą odniesienia byłaby wartość drzewostanów. Teza o współzależności między rozmiarami zagospodarowania lasu, a przyrostem masy drzewnej — w długim czasie, tzn. w ciągu cyklu produkcyjnego drzewostanu — nie budzi bowiem zastrzeżeń.

Zagospodarowanie lasu obejmuje swoim zasięgiem rozciągnięty okres od chwili zasadzenia drzewa aż do chwili jego ścinki. Tak długi okres powoduje z miejsca trudności w ekonomiczno-finansowym rachunku zagospodarowania lasu, w szczególności na najważniejszym, z praktycznego punktu widzenia, odcinku, jakim jest sposób rozliczania ponoszonych kosztów na zagospodarowanie lasu, na bieżącą eksploatację tj. pozyskanie drewna i użytków ubocznych. Teoretycznie prawidłowe rozwiązanie prowadzi do rozliczania tych kosztów w ciągu całego cyklu produkcyjnego (tj. około 100 lat). Z punktu widzenia praktycznego jest to zasada odnoszenia kosztów zagospodarowania lasu efektywnie ponoszonych w danym roku dla pozyskania danego roku kryje w sobie niepra-

widłowości. W celu przeciwdziałania tym nieprawidłowościom utworzono fundusz zagospodarowania lasu.

Finansowanie szkód przemysłowych następuje ze środków funduszu leśnego. Poważną pozycję w czynnościach zagospodarowania lasów stanowi rekultywacja nieużytków poprzemysłowych oraz rekonstrukcja drzewostanów w strefach ujemnego wpływu przemysłu, głównie wskutek niszczącego oddziaływania zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Problem ten jest szczególnie aktualny w krakowsko-śląskim okręgu przemysłowym, charakteryzującym się dużą koncentracją przemysłu.

Uproduktywnienie nieużytków poprzemysłowych o zniszczonej glebie oraz częściowa lub całkowita rekonstrukcja drzewostanów iglastych silnie zniekształconych przez emisję dymów, pyłów i gazów przemysłowych, jest problemem nowym, trudnym i stosunkowo kosztownym, jednakże konieczność intensywniejszej realizacji zadań w tej dziedzinie jest dyktowana względami użyteczności społecznej. W celu prawidłowego oddziaływania systemu finansowania na ten problem utworzono w 1970 r. specjalny fundusz leśny. Fundusz ten ma na celu wydzielenie źródła finansowania wszelkich przedsięwzięć w zakresie naprawy szkód lub zapobiegania szkodom. Wyodrębnienie źródła finansowania zapobiegnie, z jednej strony, zniekształceniu rachunku kosztów produkcji a z drugiej — zabezpieczy środki finansowe na określony cel. Taka forma finansowania pozwoli na kontrolowanie wykorzystywania środków zgodnie z przeznaczeniem.

W celu usprawnienia kosztów przyjęto zasadę finansowania szkód łowieckich ze środków obrotowych leśnictwa. Nieprawidłowością ekonomiczną w gospodarce leśnej byłoby dotychczas nieuwzględnianie w rachunku kosztów produkcji odszkodowań łowieckich. Za szkody w uprawach rolnych wyrządzane przez dziki, jelenie i danielę obciążało się bowiem budżet państwa. Obowiązujący system finansowania nie wykazywał zależności pomiędzy prawidłowością zagospodarowania łowisk a wypłatami za szkody łowieckie.

W przedsiębiorstwach lasów państwowych ekonomiczna treść podatku obrotowego sprowadza się w zasadzie do renty różniczkowej. Renta ta wynika z różnej bonitacji siedlisk oraz z warunków położenia. Wpływanie na warunki przyrodnicze jest trudne, zwłaszcza w sposób długotrwały. Duża różnorodność tych warunków przejawia się w zróżnicowaniu występowania gatunków drzew, w jakości produkowanego drewna, w pozyskiwanej masie itp. Warunki te często utrudniają wprowadzenie bardziej zasadniczych zmian w technice i technologii prac leśnych i stwarzają trwałe podstawy do niejednakowych nakładów i wydajności w poszczególnych rejonach.

Wraz z przesunięciem operacji produkcyjnych na bardziej oddalone tereny, systematycznie wzrastają nakłady produkcyjne. Staje się także koniecznością pozyskiwanie drewna gorszej jakości. Warunki przyrodnicze oddziałują jako czynniki obiektywne i również w przyszłości będą one wywierać wpływ na efekty ekonomiczne gospodarki leśnej. Ta różnorodność warunków powoduje, że niektóre przedsiębiorstwa wygospodarowują wyższe wyniki głównie z tytułu położenia i siedlisk o lepszych bonitacjach. Ponieważ renta różniczkowa jest wynikiem oddziaływania czynników obiektywnych, wiąże się z tym problemem zapewne-

nie środków finansowych i tym jednostkom, które z uwagi na położenie i warunki przyrodnicze nie osiągają dodatnich rezultatów ekonomicznych, mimo że interes społeczny wymaga odpowiedniego gospodarowania wszystkimi zasobami leśnymi.

W związku z powyższym należałoby rozważyć koncepcję wyrównywania renty różniczkowej ujemnych wyników ekonomicznych tych jednostek, które z tytułu swego położenia i warunków biologicznych nie są w stanie pokryć swoich nakładów osiąganymi dochodami. Redystrybucja środków pomiędzy jednostkami gospodarczymi powinna odbywać się na szczeblu przedsiębiorstw lasów państwowych. Redystrybucja miałaby na celu wyrównywanie rentowności jednostek gospodarczych leśnictwa, bądź też pobierania przez budżet dochodów wynikających z różnic przyrodniczych.

Kolejnym problemem wymagającym rozwiązania jest fundusz nagród. Podstawą osobistego zainteresowania materialnego jednostek gospodarczych staje się zainteresowanie w tworzeniu zysku, wyrażające w bezpośredni sposób stopień zaspokojenia zapotrzebowania gospodarki narodowej i ludności w produkty gospodarki leśnej i podnoszenie efektywności działalności produkcyjnej. Zainteresowanie w wygospodarowaniu zysku powinno być bezpośrednio związane z polepszeniem stanu lasu, podniesieniem jego zdolności produkcyjnej i ulepszeniem jego innych, społecznie użytecznych funkcji. Środki na wypłatę wynagrodzeń za indywidualne wyniki pracy, na premie dla pracowników powinny być czerpane z dotychczasowego źródła.

Trwale zainteresowanie o długofalowych efektach polepszenia stanu lasu powinno być oparte na ustaleniu nagród za wyniki długofalowe. Nagrody te powinny zastąpić dotychczasowe roczne wypłaty z tytułu funduszu za osiągnięcia ekonomiczne załóg. Tworzenie nagród powinno być oparte na ocenie zmian w stanie zasobów leśnych, dokonywanej przy sprawdzaniu wykonania leśnych planów gospodarczych po upływie pięciu lat, i to głównie zmian jakościowych, które można by obiektywnie przedstawić lub zmierzyć. Decydującym kryterium wypłacania nagród powinny być np. wskaźniki stanu halizn, zakres czynności hodowlanych, stan zdrowotny drzewostanów, kształtowanie się wskaźników charakteryzujących produktywność lasu itp.

Wysokość nagród powinna być ustalona tak, aby nie tylko zwiększała zainteresowanie stałym wzrostem produktywności lasu, ale również zabezpieczała stabilizację pracowników w gospodarstwie leśnym.

Pracownicy jednostek gospodarczych leśnictwa powinni być nagradzani również za efekty prac uzyskiwane w rocznych okresach, przy czym udziały w efektach gospodarczych powinny być wypłacane po sprawdzeniu wyników rocznych. Należałoby również wprowadzić zróżnicowanie nagród w zależności od stażu pracy. Dotychczasowy system tworzenia funduszu za osiągnięcia ekonomiczne załóg oraz jego wielkość nie spełnia bowiem bodźcowego działania w takim stopniu, aby mógł w zasadniczy sposób przeciwdziałać nieprawidłowościom występującym w lasach oraz wpływać na wzrost produktywności lasów. Wymaga to podniesienia funkcji i roli funduszu rezerwowego w leśnictwie oraz odpowiednie jego zwiększenie.

Odrębnym zagadnieniem jest problem uproduktywnienia lasów nie-

państwowych. Realizacja zamierzeń w zakresie intensyfikacji produktywności w lasach niepaństwowych, będzie w znacznym stopniu zależała od podjęcia na różnych odcinkach przedsięwzięć natury organizacyjnej i wzrostu nakładów. Specyfika tych lasów wymagać będzie rekonstrukcji oraz większej pomocy i opieki ze strony władz terenowych i przedsiębiorstw lasów państwowych, gdyż tylko wówczas będzie można włączyć te lasy (ponad 18% powierzchni kraju) w coraz szerszym zakresie w ogólny proces gospodarczy kraju.

O stopniu w jakim lasy te są niedofinansowane świadczy m. in. wielkość nakładów ponoszonych na 1 ha powierzchni leśnej. Szacuje się, że na 1ha powierzchni lasów niepaństwowych przypada zaledwie 1/10 analogicznych nakładów przedsiębiorstw lasów państwowych, gdzie poziom jest również niedostateczny. Problem odpowiedniego dofinansowania tych lasów jest problemem ekonomicznie uzasadnionym, jeśli lasy te mają spełniać funkcje i zadania ujęte w planach gospodarki narodowej. Przychodowość tych lasów wg cen drewna z 1968 r. wynosiła 544 zł/ha i stanowiła zaledwie 30% przechodowości osiągananej w lasach państwowych.

Istnieje zatem konieczność dalszej intensyfikacji i podnoszenia stanu zagospodarowania lasów państwowych. Aby zadanie to mogło być wykonane zachodzi potrzeba dalszej koncentracji środków finansowych i materiałowych. Realizację tych zadań może zabezpieczyć utworzenie w obecnych warunkach „Funduszu Rozwoju Lasów Niepaństwowych”. Źródłem tworzenia tego funduszu byłyby następujące środki:

- 1) dotacja z budżetu,
- 2) opłata leśna pobierana wg dotychczasowych zasad,
- 3) opłata skarbową od 1 m³ grubizny pozyskanego drewna,
- 4) środki funduszu rozwoju rolnictwa.

Innym zagadnieniem wymagającym usprawnienia to gospodarka finansowana w parkach narodowych. Cele wyznaczone parkom narodowym są złożone i obejmują słuzenie badaniom naukowym oraz udostępnianiu dla zwiedzających. Ze względu na znaczenie naukowe, kulturalne i ogólnospołeczne parków narodowych, obszary te są wyłączone z normalnego wykorzystania gospodarczego. W związku z tym prace o charakterze gospodarczym wykonywane na terenach leśnych parków mają specjalny charakter. Pozyskanie drewna z lasów wchodzących w skład parków narodowych nie jest bowiem celem, lecz następstwem realizacji celów ochrony przyrody i wynikiem prowadzenia gospodarstwa rezerwatowego. Zakres, charakter i sposób wykonywania poszczególnych czynności w ramach tej działalności musi być więc zgodny z celami ochrony.

Obecna forma finansowania parków narodowych ma charakter dualistyczny. Utrzymanie aparatu leśnego jest bowiem finansowane w formie jednostki budżetowej, tzn. dochody i wydatki objęte są budżetem państwa w pełnej wysokości, natomiast działalność gospodarcza tj. eksploatacyjno-hodowlana finansowana jest w formie tzw. gospodarstwa pomocniczego na zasadach uproszczonych. Należałoby zatem dążyć do usprawnienia i ujednoczenia form finansowania działalności rezerwatów i parków w Polsce, w drodze zastosowania w nich systemu finansowania wg tzw. zakładu budżetowego.

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego 28 maja 1971 r.